

DE
ORIGINIBVS INFINITAE POTESTATIS
COMMENTATIO PRIMA

QVA
SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI
DOMINI
IOANNIS ADOLPHI

DVCIS SAXONIAE
IVLIAE CLIVIAE MONTIVM ANGARIAE WESTPHALIAE
THVRINGIAE LANDGRAVII MISNIAE ATQVE VTRIVSQVE LVSATIAE MAR-
CHIONIS COMITATVS HENNEBERGICI COMITIS PRINCIPIS ET MARCAE
RAVENSBERGIAE ET BARBIAE COMITIS RAVENSTEINII
DYNASTAE RELIQA

PRINCIPIS DOMINI

ET
GYMNASII ACADEMICI
NVTRITORIS MVNIFICENTISSIMI
DIEM NATALEM

a. d. III. Septembr. mensis

IN GYMNASIO ILLVSTRI

a. d. VIII. eiusd. mensis

ORATIONE SOLLEMNI

RELIGIOSISSIME OBEVNDVM

INDICIT

IOANNES GEORGIVS WALTHER

SERENISSIMI DVCIS CONSILIARIVS PROFESSOR PVBL. ORD. HISTORIARVM LIT.
TERARVM HVMANIOR. DOCTRIN. MORALIS ET POESEOS BIBLIOTHEC.
AC RECTOR ADI. GYMNASII ACADEM.

WEISSENFELSAE LITTERIS RICHTERIANIS.

Anniuersaria sunt rursus vota facienda, eaque in auspiciatissimo die natali SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI NOSTRI IOANNIS ADOLPHI, SAXONIAE DVCIS, *Optimi Patris Patriae, Sapientissimi Belli Ducis*, in primisque *Gymnasi Nostri Clementissimi Statoris*: qui aequae martis ac artis alumnos fouere, togae bellicae disciplinam excolere solet. Ad hoc officium hoc laetiori accedimus animo, quo certius inter omnes constat, votorum nos, superiori solutorum anno, compotes factos. Tunc enim temporis cum *Prudentissimus Princeps*, qua est diuina sapientia, staret a melioribus partibus; cum, qui effusus est eius in ciues Saxonicos amor, patriae succurreret periclitanti; cum denique, agitante eum propria sanguinis Saxonici fortitudine, summum adiret ultro periculum: DEO immortali omnibus precibus ac supplicationibus fortunam salutemque eius commendauimus; ac praesertim nos, vti debuimus, si votis annueret, ad singularem obligauimus Numini praestandam demississime pietatem. Atqui huius voti, rei tunc facti, nunc, quod triumphamus merito, damnati sumus. Nimirum, quae voto tum, religiosissimis concepto verbis, promissimus: ea, quod ratum hoc habuit Numen, tenemur iam omni praestare obseruantia. Huic officio, et gaudii et spei plenissimo, hic dictus est dies, quem obire etiam haec litterarum bonarum sedes inter alia oratione sollempni cupit. Vt autem rursus e patria, cuius dulcis est semper memoria, aliquam deproam dicendi materiam, proponam

Comparisonem ADOLPHI NOSTRI cum ducibus Thuringiae antiquis ad vsque Conradum I.

et comprobabo, vniuersis his ac singulis nostrum Patriae Patrem cum belli tum togae artibus multis partibus praefendum esse. Ad hanc igitur orationem, cum in Principis laudibus,

dibus, votisque pro eo nuncupandis, tum in nobili patriae antiquae parte ponendam, Patronos omnium ordinum ac Fautores Illustrissimos, Illustres, summe ac plurimum Venerabiles, Praenobilissimos, Doctissimosque, et Cives Gymnafii academici Generosissimos Nobilissimosque humanissime invito.

Comites hi Thuringici duplici utebantur potestate, et definita, quod regibus Francicis suberant, et infinita quodammodo, respectu nimirum ad Comites, ipsis subiectos, habito. At non sapientissime hoc usurparunt imperium. Contra *Celsissimum nostrum* IO. ADOLPHVM, nemo ignorat, ad utrumque imperii genus, optime administrandum, fere a natura factum esse. Incredibili enim et sapientia et fortitudine gubernat militiam *Potentissimi Poloniarum Regis*: cuius imperii definita est, uti constat, ratio. Summa porro magnitudine iustitia et bonitate praeest terris haud mediocribus, quarum administratio ad infinitam adspirat potestatem. Atque huic cogitationi cum superioribus temporibus, uti debebam, vacarem: subnata mihi quaedam dissertatio de originibus infinitae potestatis; cuius confectio, quod *Diuini Principis Nostri* imaginem excelsam saepius ante oculos ponebat, admodum iucunda fuit, atque horum temporum suspiciosissimorum molestiam absterfit. Disceptationis huius, programmatis, quod dicunt, vnus fines excedentis, particulam nunc cum orbe litterato communico: reliquam eius partem suis temporibus suisque in locis explicaturus.

Centum fere anni iam circumacti sunt, cum Carolus I. magnae Britanniae rex, optimi princeps ingenii, quadraginta virorum rebellione facta, securi publice percussus est 1).

(2

Hi

1) Regis huius Caroli I. qui d. xxx. Ian. cto 16c xxxviii. occisus est, res, imprimis mors, traditur optime in Sylloge variorum tractatum, anglico quidem idiomate et ab auctoribus Anglis conscriptorum, sed in linguam latinam translatorum, quibus Carol. I. magnae Britanniae Franciae et Hiberniae Regis innocentia illustratur etc. et quidem tractatu XIII, XIII. XV. prodit liber 1649.

III.

Hi animo in regem innocentem infesto, quod tum supremum constituebant senatum Anglicanum, scelus hoc populi nomine velabant. Idcirco acerrime disputatum est. Regis occisi partes, Caroli II, filii, impulsu, tuebatur Claudius Salmasius 2): populi Anglici Io. Miltonus 3). Vterque non vna profecutus est scripture causam. In primis motae quaestiones de iure regio, de senatus Anglicani auctoritate, de limitibus regiae potestati ponendis: quin hinc atque illinc etiam ad ipsas cum definitae tum infinitae potestatis origines ascensum. Non repeto res in facto positas, neque infandam, aeternaque oblivione terendam, mortem: de quibus Rapinus Thoyras, auctor historiae Anglicae et amplissimus et excellentissimus in consilium adhiberi poterit 4). Non recolo innocentiam optimi regis, quam abunde docet eius *εἰκὼν βασιλική* 5): quem librum sua manu scripsisse, plurimi testantur Angli 6). Mitto etiam scriptores recensere, qui rem, vel in facto vel iure positam, illustrant, quod fecit iam B. Io. Burchard. Struuius, nonnullis tamen praetermissis 7). Hic disputandi feruor se non continuit Anglia et Belgio, sed paene totum peruagatuest orbem occidentem. In Germania, breui post regis suppli-

cium

- 2) Claudius Salmasius in defensione regia pro Carolo I. ad Carolum II. prodiit regis sumtibus 1650. 12. non vero quarta forma, ut est apud Struuium, neque expressa vox Parisiorum. Huius quoque opus posthumum sine ad Io. Miltonem responsio, extat Londini 1660. 12.
- 3) Io. Miltoni, Angli, pro populo Anglicano defensio Londini, 1652. 12. et rursus in defensione pro populo contra tractatum anonymi: cuius titulus: regis sanguinis clamor ad coelum adu. parricidas Anglicanos. Hagae comitum 1654. 12.
- 4) vid. Rapini Thoyrasii histor. Angliae, gallice scripta, Tom. VIII. toto; indolem regis adumbrat p. 72c. sq. quam vereor, ut omnibus sit probaturus, Virtutes enim priuatas in eo admittit; regias tollit.
- 5) *εἰκὼν βασιλική* vel imago regis Caroli I. Hagae comitum 1649. 12. breuis historia libri in Struuii Bibliotheca historica Tom. I. p. 608. longior in eius bibliotheca philof. notis doctissimi Kahlil illustrata Tom. II. p. 195.
- 6) in primis VVagstaffius in libro: Vindication of King Charles the martyr, Londini 1699. 8. typis descripto.
- 7) Sic omisit Metamorphosin Anglorum, quae prodiit 1663. 12. Herm. Conringii, Fichlaurii, allorumque scripta.

V.
cium, Hermannus Conringius, summus prudentiae civilis doctor, de regno commentatus est, et regiam conatus in vniuersum defendere caussam 8). Rursus Naamus Benfenius, praefide hoc Conringio, de summae potestatis subiecto, quod dicit, motus eadem Caroli I. caussa, proposuit ad diiudicandum dissertationem 9). Hanc vel Conringii vel Benfenii sententiam illico aggressus est, consentiente Benedicto Carpzo- uio, ICto Lipsiensium celeberrimo, Ioannes Fichlavius 10). Sequenti anno prodierunt, impulsore Conringio, Benfenianae vindiciae 11). Totum hoc certamen filet celeb. Struuius.

Hos aliosque scriptores, cum nuper, occupatus in Angliae historia, versarem; comperi fere omnes, ingenii aestu sublatos, extra fines longius saepe euagatos esse. In ratione cum facti tum iuris Salmasiana et Miltoniana idem iamdudum viderunt eruditi. Superfunt tamen et alii, quoque animaduertendi, errores. Debemus hoc magnis eruditorum certaminibus, vt quidem horum ope multa comprobentur liquido, rationibus in vtramque partem adcurate subductis: nonnulla tamen, contradicendi libidine vel negligentia, plane peruertantur. Claudius Salmasius antiquis omnibus regibus, vt caussam tueretur eo melius regiam, tribuit infinitam potestatem. Audiamus ipsum 12): *qui regem dicit, eum intelligere velle palam est, cuius suprema in regno potestas, nullique alii nisi DEO obnoxia, cuique adeo soli actuum suorum rationem reddere cogitur, praeterea nemini. Cui, quod libet, licet. Qui legibus solutus est. - - Haec sunt regiae potestatis iura et ἀνεπιτάτα, quae SEMPER et APVD OMNES GENTES, quibus regius dominatus placuit, rata fuere et fixa, et* pro

) (3

8) vid. Herm. Conringii Oper. Tom. III. p. 875. ed. Goebelio.

9) Benfenius de summo potestatis subiecto Helmitadii 1630. in opp. Conringii Tom. III. p. 909.

10) Fichlav in diss. de imperio absolute et relate considerato in opp. Conringii Tom. III. p. 958.

11) extant in opp. Conringii Tom. III. p. 929. scriptae impulsore, Conringio p. 910.

12) Salmasius p. 22. in defens. regia. add. eiusd. Responso ad Miltonem p. 10. seq.

VI.

pro lege, a qua recedere non liceret, observata. Atque in eandem sententiam saepe in eodem capite, ubi omnium saeculorum ac gentium hanc vocem dicit. Miltonus contra comprobare anntitur: *nullam gentem aut populum, qui quidem ullo numero fuisset, istiusmodi iura ac (infinitam) potestatem regi concessisse* 13). Innumera alia non adduco loca. Fichlau etiam, ac cum eo Carpzovius: *Nullus populus, inquit, nulla gens, nulla umquam natio fuit, quae suis regibus infinitam quamdam et indeterminatam concessit potestatem* 14). At vero utraque haec sententia, ad historiae obruffam examinata, longissime a vero abest. Hermannus Conringius omnia definita regna, in quibus scilicet rex finita gaudet potestate, negat vera, sed adumbrata modo, regna esse 15). Iacobus Perizonius, qui, multis post annis, regibus quidem antiquis definitam asseruit potestatem; tamen definitae huius, et quae huic opposita est, infinitae non germanas ostendit origines, non aetatem, non rationem 16). Omnes autem fere in vniuersum imperium summum cum infinito confundunt; quae duo tamen secundum veteres sunt seiungenda. Age igitur primum de discrimine summi et infiniti exponamus imperii; deinceps de originibus infinitae potissimum et definitae potestatis, de aetate vtriusque figenda, de causis constituendis. Qua occasione locum difficillimum Samuelis a difficultatibus liberare conabimur 17).

Notio definiti, infiniti, et summi imperii apud recentiores politicos scriptores admodum est confusa. In primis falso id dicitur imperium summum, quod infinitum est: cum magis definitam significare potestatem soleat. Vtramque rem primum definitione aliqua comprehendam. In vniuersum

infini-

13) Milton pro populo Anglicano p. 27.

14) huius Fichlaui vel Carpzovii diff. extat in operibus Conringii Tom. III. p. 958.

15) Herm. Conringius in diff. de regno, quae est Tom. III. p. 873.

16) diff. huc spectans Iac. Perizonii est VI. p. 624. quae Lugd. Batav. 1740. prodierunt ed. Heineccio.

17) 1 Samuel. VIII, 11.

infinium est magistratus illius *imperium*, penes quem solum omnium rerum arbitrium est, nec rationem reddere alteri cogitur: *definitum* autem, qui nec solus omnia ex voluntate administrat, et ab quo rerum actarum gestarumque ratio reposci potest. Sigillatim rex finito est, siue definito circumscriptus imperio, cuius potestas singulorum quidem subiectorum, sed non vniuersorum, facultate maior est: at cui regi infinitum tributum est imperium, ille et singulis et vniuersis potentior est. De potestate definita, quam recentiores compositam dicunt, res haud dubie in aprico posita, nec debet pluribus disputari. Atqui haec potestas saepius a Romanis vocatur imperium summum. Hoc enim ab illis tribuitur gubernatoribus prouinciarum, stante adhuc republica Romana: quos prouinciarum rectores, constat, senatui populoque Romano rerum suarum retulisse rationem. Erant vel *cum imperio*, hoc est, exercitui quoque praecerant ad prouinciam vel muniendam vel pacandam vel amplificandam: vel tantum *in imperio*, nimirum quando eorum administratio iurisdictione sola continebatur, quod, aliis Romanorum prouinciis circa munita eorum regio, copiarum praesidia necessaria non haberet. At vero non tantum iis, qui cum imperio esse, sed etiam in imperio dicebantur, tributum est imperium summum. Sic M. T. Cicero saepe fratris sui Quinti Ciceronis imperium dicit summum, cuius tamen Asiae administratio solam comprehendebat iurisdictionem, nedum rei militaris potestatem habebat. Praeclarum est, inquit, *summo cum imperio fuisse in Asia triennium* 18), et paullo post 19): *nunc quidem profecto isti prouinciae contigit (Asiae), ut is in ea summam potestatem haberet, cui in doctrina etc.* rursus eodem Capite: *Quare quoniam in istis urbibus cum summo imperio et potestate versaris, in quibus tuas virtutes consecratas, et in deorum numero collocatas vides.* Et sic

18) M. Cicero ad Quint. fratrem Lib. I, Epist. 1. C. 2.

19) Cicero ibid. C. 10.

VIII.

fic saepius. Obiter moneo, ex eiusmodi locis cogi posse contra Virum excellentiss. Io. Frid. Gronouium, Imperium in prouincia aliqua non semper significare potestatem exercitum habendi, et ei imperandi, remque bellicam administrandi 20).

De infinita autem potestate praeclare C. Cornelius Tacitus, de Germanis exponens: *Reges ex nobilitate, inquit, duces ex virtute sumunt. Nec regibus infinita aut libera potestas* 21). Nam definita, vti constat, utebantur. Similiter Cicero imperium infinitum ac potestatem vsurpat de M. Antonio, Praetore 22), qui, auarissimus homo, sibi arrogauerat multo maiorem in Sicilia potestatem, reliquis Siciliae praetoribus, atque infinitum imperium in omnes oras maritimas, in primis gratia Cottae Consulis. Idcirco reprehendit Verrem, infinitum eiusmodi secutum in Sicilia imperium, quod in re adeo improbissima voluisset imitari Antonium. Decemviris illis, quos Rullus volebat constitui sine suffragiis populi ad agros diuidendos, infinita tribuitur potestas innumerabilis pecuniae conficiendae de romanis vectigalibus 23). Alia huc spectantia non conquiro loca. Huius infinitae potestatis apud Romanos speciem praebent Dictatores: in quos vniuersum populi Romani imperium deuolutum erat, vt ab ipsis ad populum nulla esset prouocatio. Non tantum summum habebant imperium, quales omnes prouinciae praesides, sed regiam potestatem, atque inuictum (sive infinitum) populi Romani imperium. Horum edictum pro Numine obseruabatur; non Senatus, non tribuni plebis, non populi Romani auctoritate iussisque, sed horum omnium modo supplicibus precibus permoueri poterant, vti abunde docet L. Papirii dictatura 24). P. P. Weissenfelsae ad Salam a. d. viii. Sept. ciorccxxxv,

20) Io. Frid. Gronouius ad Liuii L. XXXX. C. 36. n. 2. T. III. p. 689.

21) Tacitus de moribus Germanor. Cap. 7. Tom. II. p. 597.

22) Cicero in Verrem III, 91.

23) Cicero de lege agraria contra Rullum Orat. II. C. 13.

24) Liuius Lib. VIII. C. 32. p. 724, C. 33. et Cap. 34. p. 731.

01 A 6627

ULB Halle 3
003 090 558

sb.

VD 18

DE
INFINITAE POTESTATIS
COMMENTATIO PRIMA

29

QVA
PRINCIPIS AC DOMINI
DOMINI
IS ADOLPHI

IS SAXONIAE
NTIVM ANGARIAE WESTPHALIAE
MISNIAE ATQVE VTRIVSQUE LVSATIAE MAR-
NNEBERGICI COMITIS PRINCIPIS ET MARCAE
ET BARBIAE COMITIS RAVENSTEINI
DYNASTAE RELIQA

CIPIS DOMINI

ET
INASHII ACADEMICI
S MVNIFICENTISSIMI
M NATALEM

d. III. Septembr. mensis

IASIO ILLVSTRI

a. d. VIII. eiusd. mensis

ONE SOLLEMNI

OSISSIME OBEVNDVM

INDICIT

GEORGIVS WALTHER

IVS PROFESSOR PVBL. ORD. HISTORiarVM LIT.
DOCTRIN. MORALIS ET POESEOS BIBLIOTHEC.
OR ADI. GTMNASHII ACADEM.

AE LITTERIS RICHTERIANIS.

